

NAKURAMPA – ELÄMÄNPOLITIIKKAA SOSIAALISESSA MEDIASSA RAMPAPERSEKTIIVISTÄ

Vapaana taiteilija-tutkijana aloittamani tutkimus käsittelee taiteellisten prosessien keinoin vammattoman, heteroseksuaalisen ja cissukupuolisen ruumiin taipumusta näyttäytyä normina uusien teknologisten innovaatioiden kontekstissa. Tutkimukseni kysyy, miten vammaisuuteen liitettäviä negatiivisia kulttuurisia merkityksiä voidaan torjua ja purkaa sosiaalisessa mediassa tehtävässä online-seksityössä? Millaista ymmärrystä taiteellisten prosessien ja uusien teknologioiden yhdistäminen tuottaa vallitsevan vammattomuuden ja heteronormatiivisuuden logiikan haastamiseksi ja vastustamiseksi? Millaisia rajoitteita tai myötävaikutuksia uudet teknologiset alustat tuottavat seksityön ja vammaisuuden stigmoja purkavalle taiteelliselle prosessille?

Tässä tutkimusprojektiesittelyssä tarkastelen *Nakurampa*-projektini (eng. *Crip Sex Worker*) yhteyttä esitykseen, katsojaan sekä läsnäoloon representaation politiikan ja yhteiskunnallisen esiin asettumisen näkökulmasta digitalisoituvassa maailmassa. *Nakuramassa* teen online-seksityötä pornografisista sisällöistään tunnetuilla sosiaalisen median alustoilla avoimesti MS-taudin kanssa elävänä, muunsukupuolisena ja panseksuaalina ihmisenä. Käsitän sosiaalisen median tilana esitykselle, jossa katsojia ovat *Nakuramman* tilien seuraajat ja läsnäolo perustuu pitkällä aikavälillä tapahtuvaan *Nakuramman* julkaisujen kohtaamiseen sosiaalisessa mediassa. Projektin viimeisessä vaiheessa vuonna 2024 toteutan Kotiteatteri-työryhmän¹ kanssa esityksen, joka pohjautuu omakohtaisiin kokemuksiini seksityön tekemisestä. Tätä tutkimusprojektiesittelyä kirjoittaessani olen tehnyt online-seksityötä kolmen kuukauden ajan.

Tutkimukseni edustaa taiteellista tutkimusta, joka keskustelee crip-teorian, mediataiteen ja esitystaiteen kanssa. Crip-teoria analysoi kulttuurisia ilmiöitä spesifeissä konteksteissaan queer- ja vammaistutkimuksen näkökulmasta² tarjoten useita hyviä rajapintoja taiteellisen prosessin ja uusien teknologioiden muutospotentiaalini tutkimiseen esittävien taiteiden yhteydessä. *Nakurampa*-projekti ottaa osaa taiteen representaatiokeskusteluun crip-teorian viitekehyksessä: projekti pyrkii tunnistamaan, vastustamaan ja muuttamaan sosiaalisen median avulla seksityöhön liitettäviä negatiivisia merkityksiä vähemmän konventionaalisten ruumiiden ja mielten kysymysten lähtökohdista.

¹ <https://www.kotiteatteri.org/>

² Ks. esim. McRuer 2006; Vaahtera 2019.

Nähtyäni projektin ensimmäiset kuvat, oloni oli helpottunut ja onnellinen. Ymmärsin, että yhteistyömme kuvaaja Tuisku Lehdon kanssa toimii ja Nakurampa-projekti todella tapahtuu. Kuva Tuisku Lehto.

RAMPA MENI NAKUNA NETTIIN

Leena-Maija Rossi kirjoittaa representaation kyvystä saattaa vakiintuneita merkityksiä liikkeeseen. Rossi käyttää länsimaisen “perheen” saamien merkitysten muutosta esimerkkinä asioiden uudelleenmerkityksellistämisen poliittisuudesta. Yksinhuoltajuuden, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen politiikan sekä uusioperheiden yleistymisen seurauksena perhettä ei enää tarvitse mieltää yksinomaan heterovanhempien ja lasten muodostelmaksi. Tietoisten valintojen tekemistä voidaan Rossin mukaan kuvata myös arjen politiikaksi, mikropolitiikaksi tai elämänpolitiikaksi.³ Positioni muunsukupuolisena, panseksuaalina ja MS-taudin kanssa elävänä taiteilija-tutkijana mahdollistaa *Nakurampa*-projektilleni intiimin, syväluotaavan sekä omakohtaisuudessaan erityisen näköalan digitalisoituvaan maailmaan. Sosiaalisessa mediassa tapahtuva seksityö on Rossin käsitteillä sanottuna elämänpoliittinen tietoinen valinta, jossa osallistun omaäänisesti seksityön ja raman käsitteisiin liitettävien merkitysten rakentumiseen.

Rampa-termiä (*crip*) käyttävät tutkijat ovat kyseenalaistaneet vammaisen ja vammattoman selkeän erottelun tutkimalla sellaisia marginalisoituja ja stigmatisoituja ruumiita ja mieliä, joiden yhteys vammaisuuden kategoriaan ei ole välttämättä ilmeinen⁴. Rampa on kehittyvä käsite ja ymmärrän sen rampakollektiivi Just Another Crip Groupin blogissa 9.2.2022 julkaistun määritelmän tavoin [- crip-teoriaan viittaavana -] voimaannuttavana poliittisena, yhteisöllisenä ja intersektionaalisenä terminä. Relationaalisen “vammaisuuden” käsityksen mukaan yhteiskunnan vammaiseksi, sairaaksi tai epätyypilliseksi tekevä henkilö voi identifioitua rammaksi.⁵

³ Rossi 2010, 262.

⁴ Vaahtera 2019, 17.

⁵ <https://rampakirjeita.wordpress.com/2022/02/09/rampakritiikki-taide-ja-kulttuurialan-retoriikkaan-ja-jarjestaytymiseen/>

MS-tauti on Suomessa nuorten aikuisten yleisin liikunta- ja toimintakykyyn vaikuttava vakava neurologinen sairaus ja sikäli auttaa minua hahmottamaan maailmaa anti-ableistisesti. Tutkimukselleni oleellista ramman käsitteessä on vammattoman ruumiin ja mielen normin haastaminen – näkökulma, joka on kaikkien ihmisten sovellettavissa rampaidentiteetistä riippumatta. Tämä rampaperspektiivi on tutkimukseni laajemman yhteiskunnallisen merkittävyyden kannalta oleellinen, koska vammattomuuden voidaan ajatella olevan useimmiten väliaikainen tila. Ensinnäkin vammattoman ruumiin ideaalia on käytännössä mahdotonta saavuttaa, saati säilyttää ja toisekseen jokainen ihminen vammautuu jossain vaiheessa, jos vain elää tarpeeksi pitkään⁶.

Ruutukaappaus OnlyFans-sivusta.

Nakurampa-projektissa julkaisen itsestäni pornografisia kuvia ja videoita sosiaalisen median OnlyFans ja Fansly-alustoilla.⁷ Kyseiset alustat ovat seksityöntekijöiden suosiossa, koska ne mahdollistavat eroottisen sisällön julkaisemisen ja maksun perimisen sisältöjen tilaajilta. Instagramissa⁸ julkaisen peittelevämpiä alastonkuvia, kehonpainotreeni sisältöjä, faktoja ja kokemuksiani MS-taudista sekä muuta tietoa vammaisuudesta anti-ableistisesta näkökulmasta. Teen

⁶ McRuer 2016, 30.

⁷ <https://onlyfans.com/cripsexworker> ja <https://fansly.com/CripSexWorker>

⁸ <https://www.instagram.com/nakurampa>

Nakurampa-projektia yhteistyössä valokuvaaja Tuisku Lehdon kanssa, jolla on aiempaa kokemusta feministisestä ja eettisemmästä⁹ pornosta. Lehto on omien sanojensa mukaan kiinnostunut pornon mahdollisuudesta huomioida esille asettuva ihminen intersektionaalisen kokonaisuutena. Pyrimme *Nakurammassa* tunnistamaan ja muuttamaan seksityöhön liitettäviä miehisen katseen tuottamia negatiivisia merkityksiä: purkamaan seksityön stigmatisointia, uudistamaan pornon alistavaa, penetraatiokeskeistä ja orgasmihakuista kuvastoa sekä popularisoimaan pornoa sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden sekä anti-ableismin tulokulmista.

ALKUVAIHEEN RUUSUINEN KUVA SEKSITYÖSTÄ

Seksityön kenttä on muuttunut merkittävästi uusliberaalin internetkapitalismin myötä. Antropologi Sophie Pezzutto on tutkinut pornoa tekevien transsukupuolisten seksityöntekijöiden työskentelyolosuhteita Yhdysvalloissa teknologisesta, taloudellisesta ja sosiaalisesta näkökulmasta. Pezzutton mukaan sosiaalisen median alustojen, kuten Instagramin ja Twitterin omaksuminen keskeisiksi työkaluiksi on avannut seksityöntekijöille uusia tuottoisia sekä voimaannuttavia keinoja itseilmaisuuksiin, markkinointiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen¹⁰.

Iso-Britannian online-seksityön kenttää kartoittava Leicesterin yliopiston *Beyond the Gaze*-tutkimus tukee Pezzutton havaintoa digitaalisten alustojen myötävaikutuksesta sosiaaliseen kanssakäymiseen. Tutkimukseen osallistuneista seksityöntekijöistä 61 % oli erittäin samaa mieltä ja 19,7 % jonkin verran samaa mieltä väitteestä, että internet tarjoaa heille pääsyn vertaisverkostoon ja -tukeen. Muita internetin myönteisiä vaikutuksia seksityöhön olivat työskentelyolosuhteisiin vaikuttaminen, ymmärryksen lisääntyminen seksityöntekijöiden oikeuksista ja työelämän laadun yleinen paraneminen.¹¹

Aloitettuani seksityön, minulle avautui pääsy digitaalisilla alustoilla toimiviin seksityöntekijöiden vertaisverkostoihin, kuten seksi- ja erotiikka-alalla toimivien ihmisten oikeuksia edistävän yhdistyksen Pro-tukipisteen Discord-keskusteluryhmään ja seksityöntekijöiden verkoston FTS Finlandin keskustelufoorumille. Sain myös muutamia yhteydenottoja muilta seksityöntekijöiltä. Kyseiset vertaisryhmät ja yhteydenotot ovat tarjonneet minulle seksityöhön liittyviä neuvoja ja uutta tietoa yksityisyyteen, turvallisuuteen ja markkinointiin liittyen, laajemman ymmärryksen alasta muiden seksityötä tekevien kokemusten perusteella, tukea ja kannustavaa palautetta *Nakurammasta* sekä nähdyksi tulemisen ja yhteisön jäseneksi hyväksymisen kokemuksen.

Instagramissa toimii useita vammaiseksi tai rammaksi identifioituvia sisällöntuottajia. Rampakollektiivi Just Another Crip Groupin jäsen Isa Hukka otti minuun yhteyttä ja vihjasi projektistani Ylen toimittajalle Sofia Tawastille. Tawast kiinnostui aiheesta ja alkoi kuvaaja Tiina Jutilan kanssa tehdä kuvapainotteista sosiaaliseen mediaan suunnattua juttua *Nakurampa*-projektin alkuvaiheista.

Tawastin ja Jutilan *Rampa seksityöläinen* -artikkeli¹² sai sosiaalisessa mediassa pääsääntöisesti positiivisen vastaanoton. Facebookissa Yle ei avannut mahdollisuutta artikkelin kommentointiin,

⁹ Lehto puhuu eettisemmästä pornosta eettisen pornon sijaan, kuten turvallisesta tilasta on ryhdytty puhumaan turvallisempana tilana. Taustalla on ajatus siitä, että kukaan ei voi taata varmasti kaikkien osapuolien kannalta eettisyyttä tai turvallisuutta, mutta pyrkimys eettisempään ja turvallisempaan on oleellista.

¹⁰ Pezzutto 2019, 53.

¹¹ Sanders ym. 2017.

¹² <https://yle.fi/uutiset/3-12406065>

mutta noin 600 reaktiosta tulkitsen 98 % positiiviseksi (tykkäys tai sydän), 1,33 % negatiiviseksi (nauru tai viha) ja 0,66 % neutraaleiksi (hämmästyks). Twitterissä ja Instagramissa artikkelin kommentointi oli mahdollista. Twitterissä kommentit olivat osittain negatiivisia, mutta kritiikki kohdistui lähinnä Yleen ja siihen, että Yle ylipäätään julkaisee seksityöhön liittyvää sisältöä. Instagramissa 92 % kommentteista oli tulkittavissa positiiviseksi.

Ylen artikkeli, sosiaalisen median seuraajilta saamani palaute ja muiden seksityöntekijöiden viestit ovat vahvistaneet käsitystäni siitä, että *Nakuramman* kaltaiselle sosiaalisessa mediassa tapahtuvalle performatiiviselle esitykselle löytyy katsojansa. Läsnaolon käsitteen näkökulmasta projekti nivoutuu osaksi katsojien arkielämää limittymällä kunkin oman sosiaalisen median syötteen

Jokaisessa kuvaussessiossa pyrimme taltioimaan MS-lääkkeen ottamisen. Yllätykseksemme OnlyFans sensuroi reseptilääkkeitä sisältävät valokuvat, mutta Instagram ja Fansly mahdollistavat niiden julkaisun. Kuva Tuisku Lehto.

muiden sisältöjen kanssa. Pitkäkestoisuus ja hidastempoisuus antaa taiteelliselle tutkimukselle mahdollisuuden kiinnittyä ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin projektin teemojen näkökulmasta ja kokeilla erilaisia lähestymistapoja. Sosiaalisen median vuorovaikutuksen keinot puolestaan tarjoavat katsojille väylän olla minuun suoraan yhteydessä. Pysin ottamaan katsojapalautteen aina huomioon ja vastaamaan siihen joko yksityisesti tai julkisena julkaisuna. Esimerkkinä toisen käden tietona saamani kriittinen palaute, jonka mukaan ratsastan perusteettomasti vammaisuudella, enkä ole tarpeeksi vammainen tehdäkseni *Nakurampaa*. Koin palautteen hyödyllisenä, sillä olin miettinyt asiaa itsekseni aikaisemmin ja palautteeseen vastaaminen tarjosi minulle mahdollisuuden käsitellä asiaa julkisesti. Vastasin palautteeseen Instagramissa julkaisulla, jossa kerroin identifioituvani pääsääntöisesti rammaksi ja perustelin vammaisuuden olevan viime kädessä aina yksilön itsensä määriteltävissä oleva asia viittaamalla Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vammaispalvelujen käsikirjaan.

ELÄMÄNPOLITIikkaa TAITEEN KEINAIN

Minulle seksityössä on kyse poliittisesta toiminnasta ja seksuaalisesta emansipaatiosta. Haluan “rampauttaa” seksityötä käyttämällä sosiaalisen median palvelua esitysalustana. Ymmärrän “esityksen” esitystaiteilija-tutkija Pilvi Porkolan tavoin laajasti toimintana ja tekona elämän kaikilla osa-alueilla, jolloin “esityksen” kautta voidaan avata ruumiillisuuden, materiaalisuuden, tilan ja keston käsitteitä kaikissa niiden käyttötarkoituksissa¹³. Kun tarkastelen *Nakurammassa* tapahtuvaa esille asettumista, nähdynsi tulemista ja yhteiskunnallista läsnäoloa uusien teknologioiden kontekstissa, näen yhteyksiä performanssin feministiseen traditioon:

[N]aistaiteilijat kokivat saavansa [- varhaisessa feministisessä taitteessa 1960–70-luvulla-] äänensä paremmin kuuluviin nimenomaan performanssin kautta, taiteen, jota ei ollut liian tiukasti määritelty olemassa oleviin muotoihin ja jonka suhde traditioon ei ollut liian latautunut hierarkkisella tavalla ja jossa tekijä/esiintyjä puhui omasta kokemuksestaan käsin.¹⁴

Vastaavaa elämänpoliittista esiin nousemista ja kuulluksi tulemista tapahtuu oman havaintoni mukaan nykyään sosiaalisessa mediassa, jossa etenkin naisoletetut ja muunsukupuoliset ihmiset ottavat seksuaalisuutensa omaan hallintaansa, eikä seksuaalisuuden anneta tapahtua miehisen katseen ehdoilla. Uusilla digitaalisilla alustoilla, kuten OnlyFansilla, on emansipoivia ulottuvuuksia: ne mahdollistavat sekä seksityöntekijöille, että muille sisällöntuottajille omaehtoisen toimijuuden, jossa on keskeistä muun muassa suostumuksellisuus, itsemäärättyoikeus, omien sekä muiden rajojen kunnioittaminen, eettisyys, autonomisuus, valinnanvapaus, voimaantumisen, tasa-arvoistuminen, oman narratiivin rakentaminen ja positiiviset kokemukset.

Olen saanut *Nakurammasta* runsaasti suopeaa katsojapalautetta Ylen artikkelin positiivisen vastaanoton lisäksi. Haluan ajatella myönteisen vastaanoton liittyvän osittain rampaperspektiiviin, eli vammattoman ruumiin ja mielen normin syrjäyttämiseen. Ylen artikkeli oli myötätuntoinen, asetti pornon suhteeseen MS-taudin kanssa ja avasi perusteitani seksityöhön ryhtymiseen. Saman logiikan mukaan *Nakurampa*-projektin sosiaaliseen mediaan muodostuva omaehtoinen ja -ääninen

¹³ Porkola 2019, 16.

¹⁴ Porkola 2014, 63.

Yle oli mukana kolmannessa kuvaussessiossa hotellissa.

representaatio sekä yhteiskunnallinen läsnäolo haastaa katsojansa kysymään omia käsityksiään vammaisuudesta ja seksityöstä. Ennako-oletuksiin ja stereotypioihin pohjautuva käsitys pornosta murenee, kun tietää katselevansa nakua rampaa.

Toisaalta koen seksityöntekijänä hakevani suojaa MS-taudista ja taiteellisesta tutkimuksesta. En ole “ainoastaan” seksityöntekijä – validoin online-seksityön tekemistä tutkimuksellani, myöhemmin ensi-iltaan tulevalla esityksellä ja pyrkimykselläni haastaa vammattoman, cissukupuolisen ja heteroseksuaalisen ruumiin normia. Ehkä tulevaisuudessa seksityön stigmat ovat purkautuneet ja kenenkään ei tarvitse kokea tarpeelliseksi erikseen perustella ammatinvalintaansa.

LÄHTEET

- Just Another Crip Group. 2022. “Rampakritiikki taide- ja kulttuurialan retoriikkaan ja järjestäytymiseen.” Muokattu viimeksi 9.2.2022. <https://rampakirjeita.wordpress.com/2022/02/09/rampakritiikki-taide-ja-kulttuurialan-retoriikkaan-ja-jarjestaytymiseen/>
- McRuer, Robert. 2006. *Crip Theory: Cultural signs of queerness and disability*. New York: New York University Press.
- Pezzutto, Sophie. 2019. “From Porn Performer to Pornpreneur: Online Entrepreneurship, Social Media Branding, and Selfhood in Contemporary Trans Pornography.” *AG About Gender, International Journal of Gender Studies* 16:8, 30–60.
- Porkola, Pilvi. 2014. *Esitys tutkimuksena – näkökulmia poliittiseen, dokumentaariseen ja henkilökohtaiseen esitystaiteessa*. Acta Scenica 40. Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, Esittävien taiteiden tutkimuskeskus.
- Porkola, Pilvi. 2019. “Mistä puhumme, kun puhumme ’esityksestä’? ’Esitys’-sanana merkityksestä ja kääntämisestä.” *niin & näin* 100:1, 14–17.
- Rossi, Leena-Maija. 2010. “Esityksiä, edustamista ja eroja – Representaatio on politiikkaa.” Teoksessa Tarja Knuutila ja Aki Petteri Lehtinen (toim.). *Representaatio – Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 261–275.
- Sanders, Teela, Jane Scouler, Rosie Campbell, Jane Pitcher, Stewart Cunningham. 2017. *Beyond the Gaze: Summary Briefing on Internet Sex Work*. Leicester: University of Leicester.
- Vaahtera, Touko. 2019. *Crippling Swimming - Culture, Ableism, and the Re-articulation of Able-Bodiedness*. Väitöstyö. Helsinki: Unigrafia.